

Druk nr 230

Warszawa, 15 lutego 2012 r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Komisja Samorządu Terytorialnego i
Polityki Regionalnej
STR-020-2-2012

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej wnosi projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Do reprezentowania stanowiska Komisji w pracach nad projektem ustawy została upoważniona poseł Ligia Krajewska .

Przewodniczący Komisji

(-) Piotr Zgorzelski

USTAWA

z dnia.....2012 r.

o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

Art. 1. W ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 29 otrzymuje brzmienie:

„ Art. 29.1. Gminy, w których wskaźnik G jest większy niż **200 %** wskaźnika Gg, dokonują wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin.

2. Kwotę rocznej wpłaty oblicza się mnożąc liczbę mieszkańców gminy przez kwotę wynoszącą:

- 1) **15 %** nadwyżki wskaźnika G ponad **200 %** wskaźnika Gg – dla gmin, w których wskaźnik G jest nie większy niż **225 %** wskaźnika Gg;
- 2) **4 %** wskaźnika Gg, powiększoną o **20 %** nadwyżki wskaźnika G ponad **225 %** wskaźnika Gg – dla gmin, w których wskaźnik G jest większy niż **225 %** i nie większy niż **250 %** wskaźnika Gg;
- 3) **10 %** wskaźnika Gg, powiększoną o **25 %** nadwyżki wskaźnika G ponad **250 %** wskaźnika Gg – dla gmin, w których wskaźnik G jest większy niż **250 %** wskaźnika Gg.

3. Wysokość wypłaty do budżetu państwa z tytułu subwencji równoważącej ustalonej przez Ministra właściwego do spraw finansów publicznych nie może przekroczyć **5 %** dochodów podatkowych gminy określonych w art. 20 ust. 3 w roku poprzedzającym rok bazowy, w której liczba mieszkańców ustalona przez GUS na dzień 31 grudnia roku bazowego przekracza 300 tysięcy.”

2) art. 30 otrzymuje brzmienie:

„ Art. 30.1. Powiaty, których wskaźnik P jest większy niż **130 %** wskaźnika Pp, dokonują wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla powiatów.

2. Kwotę rocznej wpłaty oblicza się mnożąc liczbę mieszkańców powiatu przez kwotę wynoszącą:

- 1) **70 %** nadwyżki wskaźnika P ponad **130 %** wskaźnika Pp – dla powiatów, w których wskaźnik P jest nie większy niż **140 %** wskaźnika Pp;
- 2) **8 %** wskaźnika Pp, powiększoną o **80 %** nadwyżki P ponad **140 %** wskaźnika Pp – dla powiatów, w których wskaźnik P jest większy niż **140 %** i nie większy niż **145 %** wskaźnika Pp;
- 3) **11 %** wskaźnika Pp, powiększoną o **90 %** nadwyżki wskaźnika P ponad **145 %** wskaźnika Pp – dla powiatów, w których wskaźnik P jest większy niż **145 %** wskaźnika Pp.

3. Wysokość wpłaty do budżetu państwa z tytułu subwencji równoważącej ustalonej przez Ministra właściwego do spraw finansów publicznych nie może przekroczyć 30 % dochodów podatkowych powiatu określonych w art. 22 ust. 3 w roku poprzedzającym rok bazowy, w którym liczba mieszkańców ustalona przez GUS na dzień 31 grudnia roku bazowego przekracza 1 milion.”

3) art. 31 otrzymuje brzmienie:

„Art. 31.1. Województwa, w których wskaźnik W jest większy od **120 %** wskaźnika Ww, dokonują wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część regionalną subwencji ogólnej dla województw.

2. Kwotę roczną wpłaty oblicza się mnożąc liczbę mieszkańców województwa przez kwotę wynoszącą:

- 1) **70 %** nadwyżki wskaźnika W ponad **120 %** wskaźnika Ww – dla województw, w których wskaźnik W jest nie większy niż **180 %** wskaźnika Ww;
- 2) **42 %** wskaźnika Ww, powiększoną o 80 % nadwyżki wskaźnika W ponad **180 %** wskaźnika Ww – dla województw, w których wskaźnik W jest większy niż **180 %** wskaźnika Ww.”

3. Wysokość wpłaty do budżetu państwa z tytułu subwencji regionalnej ustalonej przez Ministra właściwego do spraw finansów publicznych, określonej według zasad w art. 31, nie może przekraczać 30 % dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz prawnych w roku budżetowym”.

4) art. 35 otrzymuje brzmienie:

„Art. 35.1. Jednostki samorządu terytorialnego dokonują wpłat określonych w art. 29 – 31 na rachunek budżetu państwa w dwunastu ratach w terminie do 15 dnia każdego miesiąca, z zastrzeżeniem art. 91. Wysokość miesięcznej raty z tytułu wpłat do budżetu państwa na subwencje równoważącą i regionalną przez jednostkę samorządu terytorialnego jest proporcjonalna do przekazanej jednostce samorządu terytorialnego kwoty z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych za poprzedni miesiąc i planowanej na dany rok wpłaty na część regionalną lub równoważącą. Od kwot niewpłaconych w terminie nalicza się odsetki ustalone jak dla zaległości podatkowych”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia i ma zastosowanie do obliczania kwot należnych począwszy od roku budżetowego 2013.

Uzasadnienie

Zasady, według których jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są dokonywać wpłat do budżetu państwa, ustalone zostały w art. 29-31 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t. j. Dz. U. z 2010 r., nr 80 poz. 526).

Wpłaty dokonywać mają gminy, w których wskaźnik podstawowych dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca (tzw. wskaźnik G) jest większy niż 150 % tego samego wskaźnika obliczanego dla wszystkich gmin w kraju. Obowiązek uiszczania wpłat dotyczy też powiatów (tzw. wskaźnik P), w których wskaźnik jest wyższy od 110 % analogicznego dochodu obliczonego łącznie dla wszystkich powiatów w kraju (tzw. wskaźnik Pp).

W przypadku województw obecnie obowiązujący algorytm naliczania subwencji regionalnej zakłada dwa progi. W pierwszym, kiedy dochody podatkowe województwa w przeliczeniu na jednego mieszkańca przekraczają o 110% średnią krajową, musi ono wpłacić do budżetu 80% tej nadwyżki. W drugim, gdy dochody te przekroczą 170% średniej krajowej – wpłata wynosi 95 % nadwyżki. Problem ten dotyczy głównie województwa mazowieckiego, które teoretycznie jest najbogatszym regionem, ale ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego zabiera mu istotną część wpływów z podatków od osób fizycznych i prawnych, dzieląc je na pozostałe województwa i doprowadzając do tego, że realny dochód z tego źródła (po odliczeniu wpłat z tytułu subwencji regionalnej) w przeliczeniu na jednego mieszkańca maleje z roku na rok.

Wnioskowane zmiany dotyczą sposobu naliczania wpłat do budżetu państwa i polegają na:

- podwyższeniu progu dochodowego, po osiągnięciu którego naliczana jest wpłata ze 150% do 200 % - w przypadku gmin, z 110% do 130% w odniesieniu do powiatów oraz z 110% do 120% w odniesieniu do województw
- obniżeniu wielkości nadwyżki ponad wskaźnik progowy stanowiący podstawę do wyliczenia kwoty wpłaty,
- określeniu maksymalnego poziomu wpłaty na zwiększenie subwencji równoważącej dla gmin i powiatów w relacji do dochodów podatkowych gmin i powiatów, stanowiących podstawę wyliczenia wpłaty, oraz określeniu maksymalnego poziomu wpłaty na zwiększenie subwencji regionalnej dla województw w relacji do dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych.

Dotychczasowa praktyka wyrównywania dochodów jednostek samorządu terytorialnego w wyniku redystrybucji środków pomiędzy tymi jednostkami, ujawnia liczne słabości tego mechanizmu, szczególnie widoczne w przypadku dużych aglomeracji miejskich, ze względu na strukturę ich dochodów oraz zwiększone koszty realizacji wielu zadań.

Zwiększające się wydatki budżetów operacyjnych w dużych aglomeracjach miejskich, w związku z wpłatą do budżetu państwa w warunkach obniżenia potencjału dochodowego tych ośrodków, utrudniają w znacznym stopniu zachowanie równowagi budżetowej w zakresie działalności bieżącej tych jednostek począwszy od 2011r. jako zasady gospodarki budżetowej wprowadzone w ustawie o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009r.

Konstrukcja systemu ustalania wpłat do budżetu państwa nie uwzględnia też zmian w dochodach jednostek samorządu terytorialnego jako skutek wahań cyklicznych w gospodarce. Wysokość wpłaty subwencji naliczana jest na podstawie dochodów sprzed dwóch lat. Drastyczne zmniejszenie wpływów z podatku od osób fizycznych i prawnych w latach 2008 – 2009 spowodowało np., że dochody województwa mazowieckiego w 2010 roku zmalały o 30%. Jednocześnie region ten odprowadził do budżetu najwyższą w swej historii kwotę subwencji regionalnej. System naliczania doprowadził do sytuacji, w której należało oddać na rzecz innych województw 70% rocznych dochodów podatkowych.

W skali wszystkich gmin i powiatów w kraju, wydatki z tytułu wpłat zwiększyły się w 2010 r. w stosunku do 2008r. o około 18, 5%, przy czym spadek dochodów podatkowych stanowiących podstawę wyliczenia wpłat wyniósł około 3%, w tym spadek dochodów podatków silnie zdeterminowanych czynnikami makroekonomicznymi aż o około 17%. Stanowiło to źródło napięć w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, ograniczając w poważnym stopniu ich możliwości rozwojowe. Zmiany wskaźników następują z opóźnieniem w stosunku do zmian sytuacji w gospodarce, również ze względu na przyjęty cykl rozliczeń w podatkach i zastosowane formuły wyliczenia należnych jednostkom samorządu terytorialnego udziałów w podatkach.

Istotnym utrudnieniem w gospodarowaniu budżetami samorządów jest rozłożenie wpłat do budżetu państwa na 12 równych rat. W niektórych miesiącach samorządy zmuszone są do wpłat do budżetu państwa kwot wyższych od rzeczywistych wpływów z podatków od osób fizycznych i prawnych. Takie rozwiązanie prowadzi do sytuacji, w której samorząd dla realizacji tych zobowiązań musi zaciągać kredyt, ponosząc dodatkowe nieuzasadnione koszty finansowe i społeczne.

Obowiązująca ustawa nie też przewiduje żadnego buforu gwarantującego stabilność finansową jednostek samorządu terytorialnego, którą powinny one posiadać. Teoretycznie zatem, samorząd może oddać do budżetu państwa nawet 90% swoich dochodów.

Pomimo spodziewanej stopniowej poprawy sytuacji jednostek samorządu terytorialnego w najbliższych latach, w efekcie mających nastąpić pozytywnych procesów w gospodarce, możliwości budżetowe samorządów, w tym w szczególności dużych ośrodków miejskich, pozostaną nadal ograniczone, głównie ze względu na konieczność redukcji deficytu budżetowego i poziomu zadłużenia. Działania w tym kierunku są determinowane m. in. nowymi regułami finansowymi wprowadzonymi w ustawie o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 roku, które ograniczają wydatki i tym samym przeciwdziałają narastaniu deficytu budżetowego (dotyczy wskaźników zadłużenia, które zaczną obowiązywać od 2014 roku). Redukcję deficytu i zadłużenia finansów publicznych warunkuje też podjęta przez rząd reforma finansów publicznych, zmierzająca do ograniczenia deficytu i długu sektora finansów publicznych, w tym również całego podsektora samorządowego.

Skuteczna realizacja działań w celu ograniczenia niedoboru budżetu w jednostkach samorządu terytorialnego, a w szczególności dużych aglomeracjach miejskich, będzie wymagała wzmoczonej dyscypliny w zakresie wydatków budżetowych w warunkach przewidywanego umiarkowanego tempa wzrostu dochodów budżetowych w najbliższych latach. Ograniczenia wydatków będą dotyczyć w szczególności budżetu operacyjnego, ale też w dużym stopniu wydatków inwestycyjnych. Zmniejszenie obciążeń z tytułu wpłaty do budżetu państwa pozwoliłoby na wygenerowanie większych środków na cele rozwojowe w tych ośrodkach, w tym na dokończenie dużych projektów infrastrukturalnych w obszarze dróg i komunikacji.

Stosowane w Europie i na świecie komunalne systemy wyrównywania finansowego nie biorą wprost kosztów realizacji zadań za punkt odniesienia, a budują algorytmy kwot wyrównawczych na podstawie przeliczanej liczby ludności. W systemach tych, w celu zniwelowania różnic w kosztach realizacji zadań, zarówno bieżących jak i inwestycyjnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w dużych ośrodkach miejskich w stosunku do tych samych kosztów realizacji zadań w mniejszych miastach i gminach, wykorzystuje się wskaźniki korygujące rzeczywistą liczbę mieszkańców podawaną przez urząd statystyczny.

W Polsce taki system uwzględniający wskaźniki podwyższające faktyczną liczbę mieszkańców w dużych ośrodkach miejskich nie funkcjonuje.

System wyrównywania dochodów jednostek samorządu terytorialnego w wyniku redystrybucji środków pomiędzy tymi jednostkami powinien zachowywać właściwe proporcje między możliwością realizacji zadań przez daną jednostkę samorządu, a koniecznością wspomagania samorządów biedniejszych.

Realizacja zasady solidarności nie może prowadzić do znaczącego ograniczenia możliwości budżetowych i części samorządów, w szczególności dużych aglomeracji miejskich. Jest to też konsekwencją faktu, że obowiązujący mechanizm wyrównawczy nie koryguje skutków nierównego podziału wydatków, jakie ponoszą duże ośrodki miejskie, a koncentruje się tylko na niwelowaniu dysproporcji w potencjale dochodowym. Ustanowione mechanizmy realizacji zasady solidarności nie mogą prowadzić do wypaczenia samej zasady. Nie negując potrzeby wprowadzenia i utrzymania mechanizmu wyrównywania dysproporcji w potencjale dochodowym jednostek samorządowych należy wskazać, że powinien on mieć charakter dodatkowy, uzupełniający w stosunku do podstawowego mechanizmu subwencjonowania samorządów. Nie jest właściwe, gdy konstrukcja prawna i algorytm w niej określony czyni z tego mechanizmu element zasadniczy. Świadczy o tym porównanie wielkości subwencji ogólnej w części równoważącej otrzymywanej przez samorządy w ostatnich latach w stosunku do wielkości wpłat dokonanych do budżetu państwa przez te jednostki.

Wprowadzenie zmian w zakresie sposobu ustalenia wpłat do budżetu państwa na zwiększenie subwencji równoważącej dla gmin i powiatów oraz subwencji regionalnej dla województw przyniesie w efekcie:

- ograniczenie negatywnego wpływu niekorzystnych zmian w koniunkturze na sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego, a co za tym idzie na możliwości budżetowe tych jednostek,
- zwiększenie możliwości finansowania wyższych kosztów realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych w dużych aglomeracjach miejskich.

Proponuje się, aby wpłaty do budżetu państwa na zwiększenie subwencji regionalnej i równoważącej traktowane były jako podatek na rzecz budżetu a nie jako wydatki jednostek samorządu terytorialnego. Takie rozwiązanie umożliwiłoby prezentację rzetelnych danych o rzeczywistych dochodach samorządu (pomniejszonych o wpłaty do budżetu). Obecnie dostępne dane statystyczne GUS dotyczące dochodów i wydatków nie zawierają takich danych i sugerują mylną interpretację. Dane dotyczące spłat do budżetu państwa na zwiększenie subwencji są pomijane, pomimo, że stanowią istotną część wydatków licznej grupy jednostek samorządu terytorialnego.

Oceniając skutki finansowe zmian zawartych w projekcie należy stwierdzić, że nastąpi zmniejszenie wpłat do budżetu państwa dokonywanych przez część jednostek samorządu terytorialnego, z przeznaczeniem na część równoważącą oraz regionalną subwencji ogólnej. Ulegnie więc zmniejszeniu kwota przeznaczona na część równoważącą subwencji ogólnej, a w rezultacie mniejsze będą dochody wielu gmin oraz części powiatów otrzymujących środki z tej subwencji. Spowoduje to trudne do oszacowania, uszczuplenie środków finansowych na realizację zadań własnych tych jednostek samorządu terytorialnego, głównie małych gmin wiejskich. Jedyne wiarygodne dane są w dyspozycji Ministerstwa Finansów dlatego dopiero w toku dalszych prac legislacyjnych będzie można sporządzić odpowiednie symulacje. Środki finansowe na uzupełnienie kwoty subwencji równoważącej pochodziłyby z budżetu państwa z części związanej z obsługą długu publicznego.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa UE.

Warszawa, 27 lutego 2012 r.

BAS-WAPEiM-507/12

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Ligia Krajewska)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje zmianę artykułów 29 – 31 oraz 35 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526, ze zmianami). Projekt zakłada zmianę sposobu naliczania wpłat gmin, powiatów i województw do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin, powiatów i województw. Zmiana ma polegać m.in. na obniżeniu wysokości wpłat oraz ustanowieniu ich górnej granicy.

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia i miałaby zastosowanie do obliczania kwot należnych począwszy od roku budżetowego 2013 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Prawo Unii Europejskiej nie zawiera przepisów regulujących zagadnienie będące przedmiotem projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Przepisy projektu nie należą do materii regulacji prawa Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Przedmiot projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

Warszawa, 27 lutego 2012 r.

BAS-WAPEiM-508/12

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia prawna
w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy
komisyjny projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek
samorządu terytorialnego (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Ligia
Krajewska) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt przewiduje zmianę artykułów 29 – 31 oraz 35 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526, ze zmianami). Projekt zakłada zmianę sposobu naliczania wpłat gmin, powiatów i województw do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin, powiatów i województw. Zmiana ma polegać m.in. na obniżeniu wysokości wpłat oraz ustanowieniu ich górnej granicy.

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego **nie jest projektem ustawy wykonującej** prawo Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla